

SPIS TREŚCI

Wstęp. Brentana anatomia życia psychicznego (Włodzimierz Galewicz) XIII

PSYCHOLOGIA

Z EMPIRYCZNEGO PUNKTU WIDZENIA

Tom pierwszy

Słowo wstępne [do I wydania z 1874 r.] 3

Księga pierwsza

PSYCHOLOGIA JAKO NAUKA

Rodział I. O pojęciu i zadaniu nauki zajmującej się psychiką 7

§ 1. Definicja psychologii jako nauki o duszy 8

§ 2. Definicja psychologii jako nauki o fenomenach psychicznych 15

§ 3. Swoista wartość psychologii 30

Rodział II. O metodzie psychologii, a szczególnie o doświadczeniu stanowiącym jej podstawę 41

§ 1. Szczególne zainteresowanie wiążące się z badaniem metody psychologii 41

§ 2. Spostrzeżenie wewnętrzne jako źródło doświadczenia psychologicznego. Nie powinno być ono mieszane z wewnętrzną obserwacją 42

§ 3. Rozpatrywanie wcześniejszych fenomenów psychicznych w pamięci 50

§ 4. Pośrednie poznawanie cudzych fenomenów psychicznych na podstawie ich przejawów	52
§ 5. Badanie życia psychicznego prostszego niż nasze	57
§ 6. Rozpatrywanie chorobliwego życia psychicznego	59
§ 7. Badanie niezwykłych faktów w życiu jednostek i narodów	61

Rozdział III. Dalszy ciąg rozważań o metodzie psychologii. O indukcji najwyższych praw psychicznych	64
§ 1. Indukcyjne ustalanie najogólniejszych właściwości nie zakłada poznania praw średniego szczebla	64
§ 2. Nieodzowność określenia podstawowych klas zjawisk psychicznych. Okoliczności, które je umożliwiają i ułatwiają	64
§ 3. Jednym z pierwszych i ogólnie najważniejszych jest badanie dotyczące elementów psychicznych	65
§ 4. Najwyższe prawa następstwa fenomenów psychicznych, do których prowadzi indukcja oparta na doświadczeniu wewnętrznym, są ściśle biorąc prawami empirycznymi	68
§ 5. O przeprowadzonej przez Horwicza próbie oparcia psychologii na fizjologii	69
§ 6. O powodach, dla których Maudsley uważa, że badanie fenomenów psychicznych jest możliwe wyłącznie na drodze fizjologicznej	79
§ 7. Czy przy dzisiejszym stanie fizjologii jest rzeczą wskazaną na podstawie jej danych starać się sprowadzić następstwo fenomenów psychicznych do właściwych praw podstawowych	93

Rozdział IV. Dalszy ciąg rozważań o metodzie psychologii. Niedokładny charakter jej najwyższych praw. Dedukcja i weryfikacja	96
§ 1. Bez pomiaru intensywności fenomenów psychicznych nie sposób ustalić ścisłych praw ich następstwa	96
§ 2. O podejmowanych przez Herbarta i Fechnera próbach znalezienia określeń miary dla fenomenów psychicznych	98
§ 3. O wyprowadzaniu szczególnych praw następstwa zjawisk psychicznych za pomocą metody dedukcyjnej i tzw. odwrotnej metody dedukcyjnej	104
§ 4. O metodzie, którą należy stosować przy rozważaniach dotyczących nieśmiertelności	107

Księga druga

O FENOMENACH PSYCHICZNYCH W OGÓLE

Rozdział I. O różnicy między fenomenami psychicznymi i fizycznymi	111
§ 1. Konieczność wnikliwego zbadania tej kwestii	111
§ 2. Objaśnienie tej różnicy na przykładach	112
§ 3. Fenomeny psychiczne są przedstawieniami albo mają przedstawienia za podstawę	114
§ 4. Określenie zjawisk psychicznych przez brak rozciągłości. Zarzuty przeciwko temu określeniu	122
§ 5. Charakterystyczne dla fenomenów psychicznych jest odniesienie do jakiegoś przedmiotu	126
§ 6. Fenomeny psychiczne mogą być spostrzegane tylko przez świadomość wewnętrzną; przy fizycznych możliwe jest tylko spostrzeżenie zewnętrzne	130
§ 7. Fenomeny fizyczne mogą istnieć tylko fenomenalnie, psychiczne także w rzeczywistości	131
§ 8. Czy i ewentualnie w jakim sensie jest prawdą, że fenomeny psychiczne mogą występować zawsze tylko jeden po drugim, fizyczne zaś także równocześnie	134
§ 9. Zestawienie definicji nauki o fenomenach fizycznych i nauki o fenomenach psychicznych	138
Rozdział II. O świadomości wewnętrznej	143
§ 1. W jakim sensie posługujemy się wyrazem „świadomość”	143
§ 2. Czy istnieje nieświadoma świadomość? Różnice zdań filozofów. Pozorna niemożliwość rozstrzygnięcia tego pytania	145
§ 3. Cztery drogi, na których można starać się wykazać istnienie nieświadomej świadomości	149
§ 4. Próby wykazania istnienia nieświadomej świadomości przez wnioskowanie ze skutku o przyczynie. Niepowodzenie tych prób	150
§ 5. Próby dokonania tego samego przez wnioskowanie z przyczyny o skutku. Także one okazują się niewystarczające	165
§ 6. Próba, która opiera się na funkcjonalnym stosunku pomiędzy świadomym fenomenem psychicznym i odnoszącą się do niego świadomością. W tym zakresie, w jakim ten stosunek daje się poznać, przemawia on raczej przeciwko tej supozycji	170

§ 7. Próba, która opiera się na tym, że przyjęcie, iż każdy fenomen psychiczny jest przedmiotem jakiegoś fenomenu psychicznego, prowadzi do nieskończonej komplikacji	173
§ 8. Przedstawienie i przedstawienie przedstawienia występują w jednym i tym samym akcie	180
§ 9. Dlaczego nie jest możliwa obserwacja wewnętrzna i dlaczego przyjęcie, że każdy fenomen psychiczny jest świadomy, nie prowadzi do nieskończonego powikłania	183
§ 10. Potwierdzenie ogłoszonej tezy przez zgodne świadectwo różnych psychologów	186
§ 11. Dlaczego zazwyczaj sądzi się, że przedstawienie towarzyszące ma taką samą intensywność co przedstawienie, któremu towarzyszy	192
§ 12. Zarzut, który opiera się na spostrzeżeniu niesłyszania, i rozwiązanie tej trudności	193
§ 13. Nie ma nieświadomych czynności psychicznych	196
Rozdział III. Dalsze rozważania o świadomości wewnętrznej	199
§ 1. Z aktami psychicznymi często wiąże się odnoszący się do nich sąd	199
§ 2. Towarzyszące poznanie wewnętrzne zawiera się w samym akcie, któremu towarzyszy	200
§ 3. Towarzyszący sąd wewnętrzny nie prezentuje się jako złożony z podmiotu i orzecznika	204
§ 4. Każdy akt psychiczny jest wewnętrznie spostrzegany	205
§ 5. Często oprócz przedstawienia i poznania występuje w nas jeszcze trzeciego rodzaju świadomość aktu psychicznego, mianowicie uczucie, które się do niego odnosi i również jest w nim samym zawarte	207
§ 6. Także ten rodzaj świadomości wewnętrznej towarzyszy bez wyjątku wszystkim naszym czynnościom psychicznym	213
§ 7. Zebranie wyników dwóch ostatnich rozdziałów	223
Rozdział IV. O jedności świadomości	225
§ 1. Sformułowanie pytania	225
§ 2. Nasze równoczesne czynności psychiczne należą wszystkie do jednej realnej całości	227
§ 3. Co oznacza jedność świadomości i czego ona nie oznacza?	236

- § 4. Zarzuty C. Ludwiga i A. Langego przeciwko jedności świadomości i przeciwko dowodowi, który upewnia nas o tych faktach 244

PSYCHOLOGIA

Z EMPIRYCZNEGO PUNKTU WIDZENIA

Tom drugi

- Słowo wstępne [do wydania z 1911 r.] 259

- Rozdział V. Przegląd najważniejszych prób klasyfikacji fenomenów psychicznych 261

- § 1. Platonskie rozróżnienie duszy pożądliwej, zapalczącej i rozumnej 261
- § 2. Podstawowe podziały fenomenów psychicznych u Arystotelesa 264
- § 3. Późniejsze oddziaływanie klasyfikacji Arystotelesa. Wolff, Hume, Reid, Brown 267
- § 4. Trójczłonowy podział na przedstawienie, uczucie i pożądanie. Tetens, Mendelssohn, Kant, Hamilton, Lotze. Co było właściwą zasadą tego podziału? 268
- § 5. Przyjmowanie trzech klas podziału przez członków szkoły Herbarta 280
- § 6. Podziały u Baina 280
- § 7. Zestawienie zasad stosowanych przy podstawowym podziale 284

- Rozdział VI. Podział czynności psychicznych na przedstawienia, sądy oraz fenomeny miłości i nienawiści 285

- § 1. Odrzucenie podstawowych podziałów, które nie opierają się na badaniu zjawisk psychicznych 285
- § 2. Podstawowy podział, który przyjmuje za zasadę różny sposób odnoszenia się do immanentnego przedmiotu, należy postawić przed wszystkimi innymi 286
- § 3. Trzema naturalnymi klasami podstawowymi są: przedstawienia, sądy oraz fenomeny miłości i nienawiści 290
- § 4. Jaką metodę należy obrać w celu usprawiedliwienia i uzasadnienia tego podziału 293

Rozdział VII. Przedstawienie i sąd dwiema różnymi klasami podstawowymi	296
§ 1. Świadectwo doświadczenia wewnętrznego	296
§ 2. Różnica między przedstawieniem i sądem jest różnicą między samymi czynnościami	297
§ 3. Nie jest to różnica intensywności	300
§ 4. Nie jest to różnica treści	302
§ 5. Nie jest prawdą, aby powiązanie podmiotu i orzecznika czy też inne takie połączenie należało do istoty sądu. To pokazuje, po pierwsze, rozpatrzenie afirmatywnego i negatywnego zdania egzystencjalnego;	306
§ 6. po drugie, potwierdza się to przy uwzględnieniu spostrzeżeń, a w szczególności warunków pierwszych spostrzeżeń;	308
§ 7. po trzecie, wynika to ze sprowadzalności wszystkich zdań logicznych do zdań egzystencjalnych.	310
§ 8. Nie pozostaje zatem nic innego jak uznać, że swoistym rysem sądu jest jego szczególny sposób odnoszenia się do swojej treści	321
§ 9. Wszystkie własności, które kiedy indziej charakteryzują fundamentalną różnicę sposobu odnoszenia się do przedmiotu, występują także w naszym wypadku.	322
§ 10. Podsumowanie trzech sposobów uzasadnienia	328
§ 11. Powodem błędnego ujęcia stosunku między przedstawieniem i sądem było to, że w każdym akcie świadomości zawiera się poznanie	328
§ 12. Do tego doszły językowe powody tego złudzenia: po pierwsze, określanie [przedstawień i sądów] wspólnym mianem myślenia;	331
§ 13. następnie ich sposób wyrażania w zdaniach	332
§ 14. Konsekwencje niezrozumienia natury sądu dla metafizyki,	334
§ 15. dla logiki,	335
§ 16. dla psychologii	339
Rozdział VIII. Jedność podstawowej klasy uczucia i woli	341
§ 1. Doświadczenie wewnętrzne poucza nas o jedności podstawowej klasy uczucia i woli; po pierwsze przez to, że pokazuje nam stany pośrednie, które tworzą pomiędzy nimi stopniowe, ciągłe przejście;	341

§ 2. n a s t ę p n i e przez to, że pokazuje nam zgodny charakter ich sposobów odnoszenia się do treści	345
§ 3. Wskazanie, że każde chcenie i pożądanie kieruje się na coś jako na dobro lub zło. Filozofowie wszystkich epok są co do tego zgodni	348
§ 4. Wskazanie, że to samo stosuje się do uczuć	350
§ 5. Charakter różnic pomiędzy klasami w obrębie dziedziny uczucia i woli: możliwość ich zdefiniowania przez odwołanie się do fenomenów stanowiących ich podstawę	359
§ 6. Drugorzędne różnice w sposobie odnoszenia się do przedmiotu	362
§ 7. Żadna ze swoistych własności, które w innych wypadkach znamionują fundamentalną różnicę sposobu odnoszenia się do przedmiotu, nie charakteryzuje różnicy między uczuciem i wolą	364
§ 8. Podsumowanie trzech podanych argumentów	370
§ 9. Główne przyczyny, które spowodowały złudzenie co do stosunku uczucia i woli, były następujące: Po pierwsze, szczególne zjednoczenie świadomości wewnętrznej z jej przedmiotem było łatwo pomylić ze szczególnym sposobem bycia świadomym	371
§ 10. Po drugie, wola zakłada zdolność działania, której nie da się wywieść ze zdolności do [aktów] miłości	373
§ 11. Do tego doszedł pewien powód językowy: niestosowne oznaczanie wspólnej klasy mianem pożądania	376
§ 12. Także błędne ujęcie stosunku między przedstawieniem i sądem sprzyjało złudzeniu co do stosunku między uczuciem i wolą. Odniesienie trzech idei piękna, prawdy i dobra do tych trzech podstawowych klas	377
Rozdział IX. Porównanie trzech podstawowych klas z trojakimi fenomenami świadomości wewnętrznej. Ustalenie ich naturalnego porządku	384
§ 1. Każdy z trzech momentów świadomości wewnętrznej odpowiada jednej z klas fenomenów psychicznych	384
§ 2. Naturalny porządek trzech podstawowych klas jest taki: pierwsze miejsce zajmuje przedstawienie, drugie sąd, trzecie miłość	386

DODATEK

[A]

Uzupełniające uwagi [do wydania z 1911 r.] w celu objaśnienia i obrony przedstawionej teorii, jak również jej sprostowania i rozwinięcia	391
I. Różnica między odniesieniem psychicznym a relacją we właściwym sensie	391
II. O psychicznym odnoszeniu się do czegoś jako przedmiotu wtórnego	396
III. <i>Modi</i> przedstawięń	400
IV. O atrybutywnym połączeniu przedstawięń <i>in recto</i> i <i>in obliquo</i>	404
V. O modyfikowaniu sądów i wzruszeń przez <i>modi</i> przedstawiania	406
VI. O niemożliwości przypisania intensywności każdemu odniesieniu psychicznemu, a szczególnie ujęcia stopni przeświadczenia i preferowania jako różnic intensywności	410
VII. O niemożliwości połączenia sądu i odniesienia emocjonalnego w jednej klasie podstawowej	412
VIII. O niemożliwości przyjęcia różnych podstawowych klas dla uczucia i woli w analogii do przedstawienia i sądu	415
IX. O przedmiotach prawdziwych i fikcyjnych	418
X. O próbach matematyzacji logiki	433
XI. O psychologizmie	440

[koniec wydania z 1911 r.]

[B]

XII. Miklosich o zdaniach bezpodmiotowych	443
---	-----

[C]

Nowe rozprawy z pism pozostawionych	457
XIII. Ogólność myślenia i indywidualność bytu	457
XIV. Ujęcie naoczne i przedstawienie abstrakcyjne	463
XV. O przedmiotach myślenia	473
XVI. O bycie w niewłaściwym sensie, nazwach abstrakcyjnych i tworcach intelektu	488
XVII. O <i>ens rationis</i>	502
Skorowidz osób	544
Skorowidz pojęć	547